

Eski Türkçeden “Közden yırsa könlüden yeme yırar.” sözü günümüze “Gözden irak olan gönülden de irak olur.” şeklinde gelmiştir. Bu sözler özlü sözlerdir. Toplumun yaşama bakışını gösterir. Divan edebiyatında bu tür sözlere “ırsalimesel” denir.

Bu parçadaki sözlerin Eski Türkçedeki ve günümüzdeki karşılığı, nedir?

Sav - atasözü

<ul style="list-style-type: none">• Ben onların ülkelerini ve bozkırlarını inceledim; Türk, Türkmen, Oğuz, Çiğil, Yağma ve Kırgızların lehçelerini ve kafiyelerini öğrendim. Zaten ben onların, dilde en doğruyu bilenlerinden, anlatımda en açık olanlarından, akılca en yetkinlerinden, soyca en köklülerinden, mızrakta en iyi atıcılarındım. Böylece her boyun dili bende en mükemmel şeklini buldu. Sonra bu kitabı en iyi şekilde düzenleyerek yazdım. Yüce Allah’ın yardımına sığınıp kitabımı ---- diye adlandırarak ortaya koydum.	
<ul style="list-style-type: none">• Geçiş Dönemi’nin edebî eser niteliği taşıyan ilk örneğidir. Aynı zamanda İslamiyet’in etkilerinin görüldüğü ilk eserdir. 1069’da Yusuf Has Hâcip tarafından yazılan ve Karahanlı Hükümdârı Tabgaç Buğra Han’a sunulan ----, insanlara hem bu dünyada hem de ahirette mutlu olmanın yollarını göstermeyi amaçlamaktadır.	

<ul style="list-style-type: none">• Dinî-ahlaki içerikli öğretici bir eserdir. İslam dininin etkisiyle eserde Arapça-Farsça birçok kelime kullanılmıştır. ---; İslamiyet etkisindeki Türk edebiyatının, İslam inançlarını telkin eden ilk eseri olması yönüyle de önemli bir yere sahiptir.	

Yukarıda açıklamaları yapılan Geçiş Dönemi eserleri sırasıyla hangisidir?

Divânu Lugâti't-Türk - Kutadgu Bilig - Divân-ı Hikmet

**Alın töpü yaşardı
Urut otın yaşurdu
Kölning sıvı küşerdi
Sığır buka möngreşür (Yamaçlar ve tepeler yeşerdi.
Kuru otlarını gizleyip göllerin suyunu taşırdılar. Sığırlar ve boğalar böğrüşüyorlar.)**

Bu dizelerle ilgili ne söylenebilir?

**7'li hece ölçüsüyle söylenmiştir.
Redif ve yarım uyak kullanılmıştır.
Kafiye düzeni "aaab"dir.
İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Dönemi'nde oluşturulmuştur.**

**Köni bol bütünlük bile tut kılınç,
Könilik içinde turur bu sevinç
Negü ter eşit bu köni kılklığ er,
Bu iki ajunuğ köni kılklığ yer**

**Hoş gayibdin kulakımga ilham kildi
Ol sebebdin Hakk'a sığınıp kildim muna**

**Barca büzürg yıghp manga inam birdi
Ol sebebdin Hakk'a sığınıp kildim muna**

Geçiş Dönemi eserlerinden alınmış bu parçalardan hareketle dönem hakkında, ne söylenebilir?

**Hem beyit hem dörtlük kullanılmıştır.
Hem hece hem aruz ölçüsü kullanılmıştır.**

**Ukuşluğ köni hem silig til sözi,
Bütünlük bile boldı kılkı tözi**

(Akıllı doğrudur, dili ve sözü yumuşaktır; hareketinin esası doğruluk üzerine kurulmuştur.)

**Könilik özele keser-men işig,
Adırmaz-men begsig ya kulsıg kişig**

(Ben işleri doğruluk ile hallederim; insanları, bey veya kul olarak ayırmam.)

Kutadgu Bilig'den alınmış bu beyitlerdeki sözler sırasıyla hangi kişilere aittir?

Ögdülmiş - Kün Togdı

- Karahanlı Türkçesinin özelliklerini taşıyan ----, aruz vezni ile yazılmıştır. Yazarı Edip Ahmet Yükneki'dir. Eser, "gerçeklerin eşiği" anlamına gelmektedir. Ahlaklı insan olmanın yollarını ve ahlak ilkelerini anlatan bu eserin ilk nüshası, Uygur alfabesi ile yazılmıştır.

Türk dilinin ilk sözlüğü olarak kabul edilen ----, Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin gücünü göstermek amacıyla yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmut tarafından 11. yüzyılda kaleme alınan bu eser, folklor için de oldukça önem taşır.

Bu parçalarda boş bırakılan yerlere hangileri sırasıyla getirilmelidir?

Atabetü'l Hakâyık - Divânu Lugâti't-Türk

Koşmalar konularına göre çeşitlilik göstermektedir. Aşk, sevgi, doğa, insan ve hayvan güzelliklerini anlatan lirik koşmalara ----; yiğitlik, kahramanlık, savaş gibi konuları işleyen koşmalara ----; bir kişiyi veya toplumu eleştiren koşmalara ----; bir kişinin ölümü üzerine duyulan üzüntüyü anlatmak amacıyla söylenen koşmalara ---- denilmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere hangileri sırasıyla getirilmelidir?

güzelleme - koçaklama - taşlama - ağıt

Sevdiğim cânım yolunda hâke yeksân olduğum
İydir çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum
Ey benim aşkında bülbül gibi nâlân olduğum
İydir çık nâz ile seyrâna kurbân olduğum

Ela gözlerini sevdiğim dilber,
Her gülün sözüne bülbül uyar mı?
Ben bir divaneyim bir şey bilmem ya,
Güzel olmayanı gönül sever mi?

Dörtlüklerde hangisi ortakır?

Tema

Deli gönül ile düştük bir cenge,
Hikmeti sorulmaz ıştır bu gönül.
Günden güne girer her türlü renge,
Bazı solar gâh kumaştır bu gönül.

Bu dörtlük nazım şekillerinin hangisinden alınmış olabilir?

Koşma

Bađa girdim üzüm yok,
El yârinde gözüm yok.
Ben yârimi küstürdüm,
Barışmaya yüzüm yok.

Bu dörtlükle ilgili hangisi söylenebilir?

Zengin uyağa yer verilmiştir.

7’li hece ölçüsü kullanılmıştır.

Sözcük durumunda redif kullanılmıştır.

Mâni tipi uyaklanmıştır.

Şairliğinin yanında aynı zamanda büyük bir mutasavvıftır. “Yaradılanı hoş gördük Yaradan’dan ötürü.” sözüne dayanan insan sevgisi, insanlık anlayışı yahut “Mecnunlara Leylî gerek, bana seni gerek seni.” mısrasındaki evrensellik tartışılmaz. Ancak biz, ondan günümüze kadar gelen bu sesi, bu söz kudretini, Allah’ın bize bahşettiği ana dilimizin ifade zenginliği ile sesimizin derin ahengi sayesinde duyabilmekteyiz.

Bu parçada sözü edilen sanatçı hangisidir?

Yunus Emre

**Kırmızı gül nispet eder yanağa
Altın sırma düşmüş sandım topuğa
Gümüş yüzükleri takmış parmağa
Altın burma beyaz kola uydurmuş**

Bu dizeler ile ilgili hangisi söylenebilir?

Düz kafiye şemasıyla söylenmiştir.

Kişileştirmeye yer verilmiştir.

***Nazım türü güzellemedir.**

***11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.**

**Sûfilere sohbet gerek
Ahîlere ahret gerek
Mecnunlara Leylâ gerek
Bana seni gerek seni**

**Bu dervişlik bir dilektir
Bilene büyük devlettir
Yensiz yakasız gömlektir
Giyemezsin demedim mi**

Numaralanmış dörtlükler için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- I. dörtlük, bir ilahiden alınmıştır.**
- I. dörtlükte sözcük hâlinde redife yer verilmiştir.**
- I. dörtlüğün üçüncü dizesinde telmih sanatı yapılmıştır.**
- II. dörtlüğün üçüncü dizesinde tenasüp sanatı yapılmıştır.**

**Yunus'la oturdum bir su başında...
Derviş ne, hırka ne, dedim taç nedir...
Zannettim ki Yunus beş bin yaşında...
Dedi ki ara bul, bu amaç nedir...**

Bu dörtlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.**
- Çapraz kafiye düzeninde oluşturulmuştur.**
- Sözcük ve ek hâlinde redif kullanılmıştır.**
- Tam uyağa yer verilmiştir.**

Eđerleyin kır atımın ikisin
Fethedeyim düşmanların hepisin
Sabah namazında Bağdat kapısın
Allah Allah deyip açtı Genç Osman

Nesini söyleyim canım efendim
Gayri düzen tutmaz telimiz bizim
Arzuhâl eylesem deftere sığmaz
Omuzdan kesilmiş kolumuz bizim

Bu şiirlerin nazım türü sırasıyla nedir?

koçaklama - taşlama

Türk halk şiirinde üzerinde durulması gereken önemli bir sorun da biçim ve tür ayrımıdır. Biçimi şiirin dış yapısı yani nazım birimi, ölçü, vezin ve hacim (mısra, beyit ya da dörtlük sayısı) oluşturur. Türü ise şiirin içeriği yani teması ve şiirin anlamı üzerinde etkili olan mecazlar oluşturur. Örneğin, anonim halk edebiyatında ----, âşık edebiyatında ---- bir nazım biçimidir. ---- ise âşık edebiyatı nazım türüdür.

Bu parçada boş bırakılan yerlere hangisi sırasıyla getirilmelidir?

türkü - semai - güzelleme

**Nedür bu handeler bu işveler bu nâz u istiğnâ
Nedür bu cilveler bu şîveler bu kâmet-i bâlâ**

**Nedür bu'ârız u hatt u nedür bu çeşm ü ebrûlar
Nedür bu hâl-ı hindûlar nedür bu habbe-i sevdâ**

**Leylîde ohumak ıztırâbı
Olsa ruh-i Kays idi kitâbı**

**Meşk etmeğe Kays alsa her hat
Leylî kaşı idi ana ser-hat**

**Hat üzre kılurdı ol güzeller
Min nâz ile bahsler cedeller**

Bu iki metnin ortak özelliği NELERDİR?

**Divan şiiri geleneğine ait olması.
Nazım birimlerinin beyit olması.
Ahenk unsurlarından yararlanılması.
Dönemlerinin dil özelliğini yansıtması.**

**Ukde-i ser-rişte-i râz-ı nihânîdür sözüm
Silk-i tesbîh-i dür-i seb'a'l-mesânîdür sözüm**

(Benim sözüm, gizlilik sırlarının ipucunun düğümüdür. Sözüm ise Fatıha suresinin incilerinin dizildiği tespihin ipidir.)

**Bir güherdür kim nazîrin görmemişdür rûzgâr
Rûzgâra âlem-i gayb armağandır sözüm**

(Benim sözüm âlemin bir benzerini daha görmediği bir cevherdir. Sözüm, bu zamana gayp âleminden getirdiğim bir armağandır.)

Bu beyitler kasidenin hangi bölümünden alınmış olabilir?

FAHRIYE

Lale Devri'ni yaşamış ve şiirlerinde yansıtmıştır. Şiirlerinde zevk, sefa, eğlence, nükte, musiki bir aradadır. Şiirdeki inceliğe büyük önem verir. Divan edebiyatının kuralları dışına çıkmıştır. Kendine özgü bir dil oluşturmuştur. Mahallîleşme akımının en önemli temsilcilerindendir. İstanbul Türkçesini şiire getirmiştir.

Bu parçada söz edilen divan şairi hangisidir?

NEDİM

**Bu Őehr-i Sitanbul ki bî-misl ü behâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır**

**Bir gevher-i yektâdır iki bahr arasında
Hurŕîd-i cihân-tab ile tartılsa sezâdır**

**Altında mı üstünde midir cennet-i âlâ
El-hak bu ne hâlet bu ne hoŕ âb u havâdır**

Bu beyitler kasidenin bölümlerinin hangisinden alınmış olabilir?

Teŕbib (nesib)

**Kamu bîmârına cânân, deva-yı derd eder ihsan,
Niçün kılmaz bana derman, beni bîmar sanmaz mı?**

**Fuzûlî rind-i şeydâdır hemîşe halka rüsvadır,
Sorun kim bu ne sevdâdır, bu sevdâdan usanmaz mı?**

**Beni candan usandırdı, cefâdan yâr usanmaz mı?
Felekler yandı âhımdan murâdım şem'i yanmaz mı?**

Bu beyitlerin gazelde yer alma sırası aşağıdakilerin NASIL OLMALIDIR?

III - I - II

Her beyti başlı başına bağımsız bir şiir olmakla birlikte bütün beyitleri arasında bir duygu ve düşünce birliği bulunan şiirlere Divan edebiyatında ---- denir. Örneğin Fuzûlî'nin gerek Divan'ında gerekse ---- mesnevisinde bu türden şiirlerin sayısı oldukça fazladır.

Bu parçada boş bırakılan yerlere hangisi sırasıyla getirilmelidir?

yek-ahenk gazel - Leyla vü Mecnun

**Gözle konşu hakkımı dinle beni
İster isen Hak seve dâ'im seni**

**Kırma gönlün hoş geçin mü'min isen
Dü cihânda olmak istersen esen**

**Konşusunu kim ederse bî-huzûr
Dü cihânda Hak anı ede kusûr**

**İçerik özelliklerinden hareketle bu beyitlerin metin türlerinin hangisinden alındığı
söylenbilir?**

Pendnâme

AŞAĞIDAKİ METİNDE YER ALAN FİİLİMSİLERİ BULUNUZ.

Büyüyünce babam gibi iş adamı olacağım.” dedim hep. Sandım ki kravat takmak, takım elbise giymek kadar havalıydı “iş yeri” diye gittiği yer. Büyüdükçe ve çalıştıkça gördüm, iş adamı olmak öyle çok da hayal edilecek bir şey değilmiş. Bir süre sonra hayalimdeki ofisle tanıştım.Kravat ve takım elbiseden, evrak çantasından daha havalı olabiliyormuş “iş” diye bildiğim yer.

**TÜRKÇENİN
MATEMATİGİ**

GAMZEHOCA

**AŞAĞIDAKİ METİNDE YER ALAN TAMLAMALARI
BULUNUZ.**

**TÜRKÇENİN
MATEMATİGİ**

GAMZEHOCA

Eđer yürüyüŐ yapmayı, deniz kıyısında bulunmayı ve denizi seven biri iseniz çok hoş bir rotası var Sarıyer'in. İstinye'den yavaş yavaş yürümeye baŐladığınızı varsayalım. KarŐınıza nce Yeniköy'e geçen caddedeki İstinye İskelesi çıkacaktır, iskelenin yanında göze hoş gelen iŐlemeli bir eŐme bulunmakta. 1908 yılında yapılan bu çeŐmeye İnsan suresinin 21. ayeti yazılmış. Buradan Avusturya Konsolosluđu önüne kadar gideceğiniz yol, deniz kıyısından uzaklaŐmış olacak.